

KORONAVİRÜS ANKSİYETE ÖLÇEĞİ'NİN ADÖLESLANLARDA GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

VALIDITY AND RELIABILITY STUDY OF THE CORONAVIRUS ANXIETY SCALE IN ADOLESCENTS

 DENİZ YİĞİT¹ DİLEK ŞAYIK² AYFER AÇIKGÖZ³ FEZAN MUTLU⁴

¹Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı Ve Hastalıkları Hemşireliği AD, Kütahya, Türkiye

²Eskisehir Şehir Hastanesi, Eğitim Birimi, Eskisehir, Türkiye

³Eskisehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı Ve Hastalıkları Hemşireliği AD, Eskisehir, Türkiye

⁴Eskisehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Biyoistatistik AD, Eskisehir, Türkiye

ÖZET

Giriş: Bu çalışmanın amacı, Koronavirüs Anksiyete Ölçeği'nin adölesanlarda geçerlik ve güvenilirliğinin belirlenmesidir.

Yöntemler: Araştırma tipi metodolojik olan çalışma, 300 adölesan ile yapılmıştır. Verilerin toplanmasında; kişisel bilgi formu, Koronavirüs Anksiyete Ölçeği (KAÖ) ve Koronavirüs 19 Fobisi Ölçeği (C19P-S) kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesi SPSS 22 paket programı ile yapılmıştır. KAÖ'nün güvenilirliğini değerlendirmek için iç tutarlılık analizleri, paralel form geçerliğini değerlendirmek için C19P-S kullanılmıştır.

Bulgular: Ölçeğin Cronbach's Alpha değeri 0.903 olduğu saptanmıştır. KAÖ'nün paralel form geçerliğinde kullanılan C19P-S ile paralel ve uyumlu olduğu saptanmıştır ($r=0.596$; $p<0.001$). Ölçek maddelerin iç tutarlılığının iyi düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: KAÖ'nün adölesanlarda geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu belirlenmiştir. Önerimiz, KAÖ'nün adölesanlarda da kullanılması ve risk tespit edilen adölesanlara gerekli desteğin verilmesidir.

Anahtar kelimeler: Adölesan, anksiyete, geçerlik, güvenilirlik, koronavirüs, koronavirüs anksiyete ölçeği

ABSTRACT

Introduction: The aim of this study is to determine the validity and reliability of the Coronavirus Anxiety Scale in adolescents.

Methods: The study, which is methodological in research type, was conducted with 300 adolescents. In data collection; Personal information form, Coronavirus Anxiety Scale (CAS) and Coronavirus 19 Phobia Scale (C19P-S) were used. Evaluation of the data was done with SPSS 22 package program. Internal consistency analyzes were used to evaluate the reliability of the CAS, and C19P-S was used to evaluate the parallel form validity.

Results: The Cronbach's Alpha value of the scale was found to be 0.903. The CAS was found to be parallel and consistent with the C19P-S used in parallel form validity ($r=0.596$; $p<0.001$). It was determined that the internal consistency of the scale items was at a good level.

Conclusion: It has been determined that CAS is a valid and reliable scale for adolescents. Our recommendation is to use CAS in adolescents and to provide the necessary support to adolescents who are identified at risk.

Keywords: Adolescent, anxiety, validity, reliability, coronavirus, coronavirus anxiety scale.

GİRİŞ

Yeni Tıp Koronavirüs Hastalığı (COVID-19) tüm dünyadaki bireylerin hayatında pek çok değişikliğe neden olmuştur (1, 2). Bu değişiklikler arasında; sokağa çıkma yasakları, iş yerleri ve okulların kapatılması, uzaktan çalışma ve uzaktan eğitime geçilmesi yer almaktadır (3, 4). Yaşanan bu değişiklikler yetişkinleri, çocukları ve adölesanları olumsuz etkilemiştir (4).

Dönem özellikleri gereği fiziksel ve psikolojik yönden pek çok değişiklik yaşayan adölesanlar, pandeminin getirdiği sorunlardan en çok etkilenen yaş gruplarından biridir (5). Pandemi döneminde yaşanan değişiklikler, adölesanların günlük rutinlerinin bozulmasına, anksiyete düzeylerinin artmasına (6, 7), ruhsal durumlarının olumsuz etkilenmesine (8, 9) neden olmuştur. Adölesanlarda bu

etkilerin uzun vadede pek çok soruna yol açabileceği belirtilmektedir (5). Bunlar arasında; depresyon, davranış bozukluğu (10, 11), aile ve sosyal çevre ile iletişim sorunları (9) sayılabilir. Gelecekte yaşanabilecek sorunların engellenebilmesi için pandeminin devam ettiği süreçte adölesanların anksiyete düzeylerinin belirlenip, erken dönemde psikolojik olarak desteklenmeleri sağlanmalıdır (10, 11).

Yapılan literatür taramasında adölesanlarda COVID-19 pandemisine özgü anksiyeteyi ölçen herhangi bir ölçüm aracına rastlanmamıştır. Bu çalışma, yetişkin bireylerin koronavirüs pandemisi ile ilgili anksiyete düzeylerini belirlemek için geliştirilen Koronavirüs Anksiyete Ölçeği'nin adölesanlarda geçerlik ve güvenilirliğinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Sorumlu yazar: Dilek Şayık, Hemşire Dr., Eskisehir Şehir Hastanesi, Eğitim Birimi, Eskisehir, Türkiye.

E-posta: dileksayik@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9614-0363>

Gönderim tarihi: 19.01.2023 **Kabul tarihi:** 22.02.2023

Atf: Yiğit D, Şayık D, Açıkgöz A, Mutlu F. Koronavirüs Anksiyete Ölçeği'nin Adölesanlarda Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması.

Eskisehir Med J. 2023; 4(2): 111-115. doi: 10.48176/esmj.2023.116.

YÖNTEMLER

Araştırmanın Tipi

Araştırma, metodolojik tipte yapılmıştır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Ölçek çalışmalarında güvenilirlik ve faktör analizlerinin yapılabilmesi için örneklem büyüklüğünün, ölçekte bulunan madde sayısının 5-10 katı olması gerektiği önerilmektedir (12). Ancak KAÖ, 5 maddeden oluşmaktadır. Faktörlerdeki madde sayısı az olan ölçekler için örneklem büyüklüğünün en az 300 olması önerilmektedir (13). Bu nedenle araştırma 300 adölesan ile yapılmıştır. Araştırmanın dahil edilme kriterleri; adölesan ve ebeveynlerin çalışmaya katılmak için onay vermesi, adölesanların 12-19 yaş aralığında olması, Türkçe konuşabilmesi, okuma ve yazmayı bilmesidir.

Veri Toplama Araçları

Veriler; kişisel bilgi formu, KAÖ ve C19P-S ile toplanmıştır.

1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından literatür (14-16) doğrultusunda hazırlanmıştır. Formda, adölesanlara ait tanıtıcı bilgileri içeren sorular yer almaktadır.

2. Koronavirüs Anksiyete Ölçeği (KAÖ)

Yetişkinlerde koronavirüs pandemisi ile ilgili işlevsel olmayan anksiyete durumunu taramak amacıyla geliştirilen ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0.930'dur (15). Türkçe geçerlik ve güvenilirliği yapılan ölçeğin Cronbach Alpha değeri ise 0.809'dur (16). Ölçek 5 maddeden oluşan 5'li likert (hiç değil=0, nadir, bir veya iki günden az=1, birkaç gün=2, 7 günden fazla=3, neredeyse her gün=4) tipindedir. Her bir madde son iki hafta içerisindeki deneyimlere dayanılarak doldurulmaktadır. Ölçek toplam puanı 0-20 arasında değişmekte, ölçekten 9 veya üzerinde puan alınması koronavirüs ile ilişkili anksiyeteyi göstermektedir (16).

3. Koronavirüs 19 Fobisi Ölçeği (C19P-S)

Ölçek, koronavirüse karşı gelişebilen fobiyi ölçmek amacıyla Arpacı ve arkadaşları (2020) tarafından geliştirilmiştir (Cronbach Alpha= 0.930). Toplam 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 5'li likert (Kesinlikle katılmıyorum=1, katılmıyorum=2, katılıyorum=3, genelde katılıyorum=4, kesinlikle katılıyorum=5) tipindedir. Her bir madde son bir hafta içerisindeki deneyimler doğrultusunda doldurulmaktadır. Ölçekten alınan toplam puan 20-100 arasında değişmekte, toplam puanın yüksek olması koronavirüse karşı gelişebilen fobinin yüksek olduğunu göstermektedir (14). Araştırmada C19P-S, paralel form geçerlik ve güvenilirliği amacıyla kullanılmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırma anketi "google.docs" programı ile internet

ortamında uygulanmıştır. Çalışmaya başlamadan önce 30 adölesan ile ön uygulama yapılmış, bu kişiler çalışmaya dahil edilmemiştir. Ön uygulama sonucunda; soruların örneklem grubu için uygun olduğuna karar verilmiş ve araştırma başlatılmıştır. Araştırmada örnekleme alınacak adölesanlara kartopu yöntemi ile ulaşılmıştır. Örneklem sayısına ulaşılan kadar veri toplanmaya devam edilmiştir (01.10.2021-31.12.2021). Ebeveyn onam verdikten sonra anket ebeveyn gözetiminde çocuk tarafından doldurulmuştur.

Araştırmanın Etik Yönü

Ölçek izni, Sağlık Bakanlığı izni ve etik kurul izni (07.09.2021 tarih, 12 sayı/Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu) alınmıştır. Ebeveyn ve çocuğun çalışma hakkında bilgilendirilmesi anketin girişinde yer alan bilgilendirme metni ile yapılmıştır. Çalışmaya sadece ebeveynlerinden izin alınan gönüllü adölesanlar dahil edilmiştir.

İstatistiksel Analiz

Koronavirüs Anksiyete Ölçeğinin Türkçe dil uyarlaması Şayık ve arkadaşları (2021) tarafından yapılmış, geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu belirtilmiştir (16) (Tablo 1). Şimdiki araştırma ise Türkçe ölçme aracının adölesanlara uygunluğunu (kapsam geçerliği) değerlendirmek için yapılmıştır. Bu amaçla ilk olarak uzman görüşü alınmıştır. Uzman kişiler, ölçekteki her bir ifadeyi Davis tekniğine (17) göre değerlendirmiştir. Uzman değerlendirmesi sonucunda ölçekte herhangi bir değişikliğe ihtiyaç olmadığı belirlenmiştir. Uzman görüşünün değerlendirilmesi kapsam geçerliği indeksi (KGI) ile yapılmıştır.

Verilerin değerlendirilmesinde SPSS version 22.0 software (SPSS Inc., Chicago, IL, USA) kullanılmıştır.

Tablo 1. KAÖ maddeleri.

Madde	Koronavirüs Anksiyete Ölçeği (KAÖ)
1	Koronavirüs ile ilgili haberleri okuduğumda veya dinlediğimde başım döndü, sersemlemiş veya baygın hissettim.
2	Koronavirüs hakkında düşündüğüm için uykuya dalma ve/veya uykuda kalma konusunda sorun yaşadım.
3	Koronavirüs hakkında düşündüğümde veya bilgiye maruz kaldığımda felç olmuş veya donmuş gibi hissettim.
4	Koronavirüs hakkında düşündüğümde veya bilgiye maruz kaldığımda yemek yemeye ilgimi kaybettim.
5	Koronavirüs hakkında düşündüğümde veya bilgiye maruz kaldığımda mide bulantısı hissettim ve/veya mide problemleri yaşadım.

Tablo 2. Adölesanlara ait tanıtıcı özellikler.

Değişken (N=300)	n	(%)
Cinsiyet		
Kadın	194	64.7
Erkek	106	35.3
Aile Tipi		
Çekirdek aile	254	84.7
Geniş aile	46	15.3
Yaşadığı Yer		
İl	234	78.0
Köy/ilçe	66	22.0
Aile Gelir Durumu		
Gelir giderden az	56	18.7
Gelir gidere denk	199	66.3
Gelir giderden fazla	45	15.0
Toplam	300	100.0

Tablo 3. KAÖ ve C19P-S geçerlik ve güvenilirliği.

Ölçekler	Cronbach's Alpha	Minimum-Maximum	Ortalama ± Standart Sapma	Madde Sayısı	Spearman Korelasyon	
					r	p
Adölesan KAÖ	0.903	0.0-20.0	3.83±4.84	5	0.596	<0.001
C19P-S Ölçeği	0.944	20.0-100.0	51.49±16.19	20		

KAÖ: Korona Anksiyete Ölçeği, C19P-S: Koronavirüs 19 Fobisi Ölçeği

Verilerin analizinde; tanımlayıcı istatistikler (frekans, yüzdelik, medyan (%25-%75), ortalama, standart sapma), sürekli değişkenler için Shapiro-Wilk testi kullanılmıştır. Ölçeğin geçerliği için Spearman Korelasyon analizi yapılmış, güvenilirliği için ise Cronbach Alfa değeri hesaplanmıştır. Çalışmada $p < 0.05$, istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

BULGULAR

Araştırma, 300 adölesan ile yapılmıştır. Adölesanların yaş ortalamasının 15.49 ± 1.99 (minimum=12-maksimum=19) olduğu belirlenmiştir. Adölesanlara ait tanıtıcı bilgiler Tablo 2'de yer almaktadır.

Ölçeğin kapsam geçerliğinde Kendall's W testi kullanılmış, uzman görüşlerinin arasında anlamlı bir fark bulunmadığı belirlenmiştir (Kendall's $W=0.183$ $p=0.119$). Cronbach's Alpha iç tutarlık güvenilirlik katsayısı sırasıyla; Adölesan KAÖ için 0.903, C19P-S ölçeği için 0.944 olarak bulunmuştur. KAÖ'nün C19P-S ile paralel ve uyumlu olduğu saptanmıştır ($r=0.596$; $p < 0.001$) (Tablo 3).

Adölesan KAÖ'nün maddeleri çıkarıldığında Cronbach's Alpha değerinin 0,800'ün altında olduğu belirlenmiş, ölçekten herhangi bir madde silinmemiştir. Ölçek madde-toplam korelasyonlarının KAÖ 1: 0.678 ile KAÖ3: 0.817 arasında değiştiği görülmektedir (Tablo 4).

TARTIŞMA

Ölçek maddelerinin konuyu temsil etme gücünü belirlemede uzman görüşlerinden yararlanılarak kapsam geçerliği yapılmakta ve bu amaçla Kendall's W testi kullanılmaktadır (12, 18). Bu çalışmada maddelerin uygunluğunu değerlendiren uzmanlar arasında istatistiksel olarak fark olmadığı, aralarındaki uyum düzeyinin yüksek olduğu belirlenmiştir.

Lee ve arkadaşları tarafından (2020) geliştirilen KAÖ'nün Cronbach's Alpha değeri 0.930 (10), Şayık ve arkadaşları tarafından (2021) Türkçe geçerlik güvenilirlik çalışması yapılan ölçeğin Cronbach's Alpha değeri ise 0.809 olarak bulunmuştur (16). KAÖ'nün farklı kültürlerde yapılan uyarlama çalışmalarında Cronbach's Alpha değerinin 0.870-0.920 arasında değiştiği belirtilmektedir (16, 19, 20). Bu çalışmada ise Cronbach's Alpha değerinin 0,903 olduğu belirlenmiştir. Literatürde (21, 22) Cronbach alfa katsayısı $0,80 \leq \alpha < 1,00$ değerleri arasında bulunan ölçeklerin güvenilirlik düzeylerinin yüksek olduğu belirtilmektedir. Buna göre KAÖ'nün adölesanlarda güvenilir bir ölçek olduğu tespit edilmiştir.

KAÖ'nün farklı ülkelerdeki formunda ölçeğin geçerli olduğu tespit edilmiştir (19, 20, 23). Şimdiki çalışmada da KAÖ'nün paralel form geçerliği ve güvenilirliğinde kullanılan C19P-S ile paralel ve uyumlu olduğu saptanmıştır ($r=0.596$, $p < 0.001$). Çalışma sonucunda KAÖ'nün adölesanlarda geçerli bir ölçek olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan çalışmalarda (15, 16) KAÖ'nün maddeleri çıkarıldığında Cronbach's Alpha değerinin 0,740-0,790 arasına düştüğü belirtilmektedir. Şimdiki çalışmada da KAÖ'nün maddeleri çıkarıldığında Cronbach's Alpha değerinin 0,800'ün altında olduğu saptanmıştır. Yapılan çalışma sonuçlarına (15, 16, 19, 23, 24) benzer şekilde araştırma sonucumuzda da ölçeğin 5 madde ve tek boyuttan oluştuğu belirlenmiştir.

Yapılan çalışmalarda (16, 19) KAÖ madde toplam korelasyonunun 0,549-0,73 arasında değiştiği belirtilmektedir. Madde toplam korelasyonunun 0,30'a eşit ya da büyük olması ölçek maddelerinin bireyleri ayırt etmede iyi düzeyde olduğunu göstermektedir (25). Şimdiki çalışmada da KAÖ'nün madde-toplam korelasyonunun 0,678 - 0,817 arasında değiştiği belirlenmiştir. Çalışma sonucu literatür ile uyumludur ve ölçek maddelerinin adölesanlarda koronavirüs pandemisi ile ilgili anksiyete düzeylerini belirlemede ayırıcı özelliğe sahip olduğu görülmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışmaya sadece internet yolu ile ulaşılabilen, internet kullanan ve okuma-yazma bilen adölesanların katılması araştırmanın sınırlılığıdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışma sonucunda, KAÖ'nün adölesanlarda kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu

Tablo 4. Madde silindiğinde KAÖ'nün cronbach's alpha, madde-toplam ve maddeler arası korelasyonu.

Adölesan KAÖ	Ortalama ± Standart Sapma	Madde Silindiğinde Cronbach's Alpha	Madde- Toplam Korelasyonu	Maddeler Arası Korelasyonlar			
				Adölesan KAÖ2	Adölesan KAÖ3	Adölesan KAÖ4	Adölesan KAÖ5
1. Koronavirüs ile ilgili haberleri okuduğumda veya dinlediğimde başım döndü, sersemlemiş veya baygın hissettim.	0.86±1.20	0.900	0.678	0.674	0.616	0.559	0.526
2. Koronavirüs hakkında düşündüğüm için uykuya dalma veya uykuda kalma konusunda sorun yaşadım.	0.85±1.15	0.881	0.761		0.690	0.640	0.607
3. Koronavirüs hakkında düşündüğümde veya bilgiye maruz kaldığımda felç olmuş veya donmuş gibi hissettim.	0.67±1.12	0.869	0.817			0.756	0.717
4. Koronavirüs hakkında düşündüğümde veya bilgiye maruz kaldığımda yemek yemeye ilgimi kaybettim.	0.71±1.09	0.875	0.789				0.748
5. Koronavirüs hakkında düşündüğümde veya bilgiye maruz kaldığımda mide bulantısı hissettim veya mide problemleri yaşadım.	0.74±1.11	0.883	0.751				

KAÖ: Korona Anksiyete Ölçeği

saptanmıştır. Bu doğrultuda önerimiz; adölesanların KAÖ ile tanınması ve erken dönemde gerekli desteğin sağlanmasıdır.

Etik Kurul Onayı: Ölçek izni, Sağlık Bakanlığı izni ve etik kurul izni (07.09.2021 tarih, 12 sayı/Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu) alınmıştır.

Bilgilendirilmiş Onam: Çalışmaya katılan tüm hastalardan bilgilendirilmiş onam alındı.

Yazarlık Katkısı: Fikir/Kavram: DY, DŞ, AA, Tasarım/ Dizayn: DY, DŞ, AA, FM, Denetleme/Danışmanlık: DY, DŞ, AA, FM, Veri Toplama ve/veya işleme: DY, DŞ, AA, Analiz ve/veya Yorum: DY, DŞ, AA, FM, Literatür Taraması: DY, DŞ, AA, Makalenin Yazımı: DY, DŞ, AA, Eleştirel İnceleme: DY, DŞ, AA, Kaynaklar ve Fon Sağlama: -, Malzemeler: -. **Çıkar çatışması:** Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Finansal Kaynaklar: Yazarlar bu çalışmada finansal destek almadığını beyan etmişlerdir.

KAYNAKLAR

1.Casadevall A, Pirofski LA. The convalescent sera option for containing COVID-19. J Clin Invest 2020;130:1545-8.
2.Xiao H, Zhang Y, Kong D, et al. The effects of social support on sleep quality of medical staff treating patients with Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) in January and February 2020 in China. Int Med J Exp Clin Res

2020;26:e923549 1-8. Doi: 10.12659/MSM.923549

3.Telli SG, Altun D. Koronavirüs ve çevrimiçi (online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. Univ Arast Derg 2020;3:25-34.

4.Çevik Güner Ü, Ayar D. Pandemi sürecinde ebeveyn anksiyetesi ile çocukların korku ve davranışları arasındaki ilişki. Çocuk Derg 2022;22:80-8.

5.United Nations Sustainable Development Group (UNSDG). Policy brief: Education during COVID-19 and beyond. August, 2020. Available at: <https://unsdg.un.org/resources/policy-brief-education-during-covid-19-and-beyond>. Accessed October 29, 2022.

6.Abukan B, Yıldırım F, Öztürk H. Covid-19 salgınında çocuk olmak: Gelişim dönemlerine göre sosyal hizmet gereksinimleri ve öneriler. Electron Turk Stud 2020;15:1-14.

7.Yue J, Zang X, Le Y, et al. Anxiety, depression and PTSD among children and their parent during 2019 novel Coronavirus Disease (COVID-19) outbreak in China. Curr Psychol 2020;41:5723-30.

8.Patrick SW, Henkhaus LE, Zickafoose JS, et al. Well-being of parents and children during the COVID-19 pandemic: A national survey. Pediatr 2020;146:1-8.

9.Ravens-Sieberer U, Kaman A, Erhart M, et al. Impact of the COVID-19 pandemic on quality of life and mental health in children and adolescents in Germany. Eur Child Adolesc Psychiatry 2022;31:879-89.

10.Lee SJ, Ward KP, Chang OD, et al. Parenting activities and the transition to home-based education during the COVID-19 pandemic. Child Youth Serv Rev 2021;122:1-10.

11.Zabcı N, Karadeniz G. Koronavirüs pandemisinde annenin ruhsal süreçlerinin çocuklarda görülen belirtilere

- yansımaları. *Psikiyat Güncel Yaklaş* 2021;13:12-26.
- 12.Erdoğan S, Nahcıvan N, Esin N. Hemşirelikte araştırma: Süreç, uygulama ve kritik. İstanbul, Nobel Tıp Kitabevi; 2014. p.43-9.
- 13.Veneziano L. A method for quantifying content validity of health-related questionnaires. *Am J Health Behav* 1997;21:67-70.
- 14.Arpaci I, Karatas K, Baloglu M. The development and initial tests for the psychometric properties of the COVID-19 Phobia Scale (C19P-S). *Pers Individ Differ* 2020;164:1-6.
- 15.Lee SA. Coronavirus Anxiety Scale: A brief mental health screener for COVID-19 related anxiety. *Death Stud* 2020;44:393-401.
- 16.Şayık D, Yiğit D, Açıkgöz A, et al. Koronavirüs anksiyete ölçeğinin Türkçe geçerliliği ve güvenilirliği. *Eskisehir Med J* 2021;2:16-22.
- 17.Davis LL. Instrument review: Getting the most from a panel of experts. *Appl Nurs Res* 1992;5:194-7.
- 18.Vehid HE, Eral G. Nitel verilerin değerlendirilmesinde uygulanan istatistiksel yöntemler. *Çocuk Derg* 2014;14:60-1.
- 19.Ahmed O, Faisal RA, Sharker T, et al. Adaptation of the Bangla version of the COVID-19 Anxiety Scale. *Int J Mental Health Addict* 2022;20:284-95.
- 20.El Sayed S, Shokry D, Gomaa S. Coronavirus anxiety scale: content validity and reliability of Arabic version. *The Egyptian J Hosp Med* 2020;81:1775-9.
- 21.Erefe İ. Hemşirelikte araştırma, ilke süreç ve yöntemleri. İstanbul, Odak Ofset; 2002. p.42-9.
- 22.Kalaycı Ş. SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri. Ankara, Asil Yayın Dağıtım; 2005.
- 23.Broche-Pérez Y, Fernández-Castillo E, Fernández-Fleites Z, et al. Adaptation of the Cuban version of the Coronavirus Anxiety Scale. *Death Stud* 2022;46:603-7.
- 24.Choi E, Lee J, Lee SA. Validation of the Korean version of the obsession with COVID-19 scale and the Coronavirus anxiety scale. *Death Stud* 2022;46:608-14.
- 25.Alpar R. Uygulamalı istatistik ve geçerlik-güvenirlik. Ankara, Detay Yayıncılık; 2012.

Bu eser [Creative Commons Atıfı-GayriTicari-Türetilemez 4.0 Uluslararası Lisansı](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/) ile lisanslanmıştır.